

Romeo

Izmir, Turkije, 6 maart 2016

Ik word wakker van het gepiep van de wekker op mijn telefoon. Slaperig vis ik hem uit mijn onderbroek, de plek waar ik al mijn kostbaarheden verstop, de enige plek waar niemand zoekt. Ik kreeg deze tip toen ik in het leger zat en onder Bashar al-Assad diende. Het enige nuttige wat ik aan die periode heb overgehouden.

Ik scrol door mijn berichten: geen afmelding van De Cobra, de oude smokkelaar met zijn plofkop en zijn onberekenbare gedrag. Echt, hij kan totaal onverwacht toeslaan als iets hem niet bevalt. Een paar maanden geleden nog, na mijn eerste poging Lesbos te bereiken. Ik had hem te weinig betaald, bewust, dat wel, maar niet om hem te belazeren. Ik was kort ervoor bestolen en kon het bedrag niet in één keer voldoen. Diezelfde nacht nog stuurde hij twee van zijn handlangers op me af. Ik lag te slapen en was er totaal niet op bedacht. Ze schopten me in mijn buik, traptten me tegen mijn rug en takelden mijn gezicht toe. Ik brak verdomme mijn neus en kon me dagen niet bewegen. Stelletje klootzakken.

Ik check mijn Facebook-groepen, waar ik mijn valse naam Romeo Al-Qadi gebruik. Als je besluit het leger te verlaten en Assad de rug toe te keren, kun je beter doen alsof je niet meer bestaat en een andere identiteit aannemen. Zelfs dan ben je je leven niet zeker. Het verraad loert op elke hoek van de straat, op elk moment van de dag, ook hier in Turkije.

Dus heet ik Romeo sinds ik Syrië heb verlaten en ben ik achttien jaar in plaats van zestien.

Het is inmiddels halfzeven. De eerste zonnestralen verlichten de brug die me de afgelopen maanden bescherming gaf. Een eenzame plek, zo naast het open riool; niemand wil slapen in deze stank.

Naast me ritselt de hagedis die hier dagelijks zijn maaltijd verzamelt: sprinkhanen, muggen, pissebedden, oorwormen. Hij eet alles waar ik last van heb. Met zijn egale, bruine glans is hij aangepast aan zijn omgeving, aan de kleur van de oevers langs het riool, de bruinige betonkleur van de brug. Hij lijkt hier op zijn gemak.

Maar dat geldt niet voor mij. Izmir is om meerdere redenen geen plek voor mij.

Mijn maag knort. Het is een bekend, maar nog altijd onbehaaglijk gevoel. Ik stop de paar spullen die ik bezit in mijn versleten rugzak en maak me klaar om weg te gaan. Even kijk ik om me heen. In stilte neem ik afscheid, van de brug, het riool en de hagedis. Nooit kom ik hier meer terug.

Zou het me deze keer wél lukken om de oversteek te maken, om me van mijn verleden los te rukken? Om het kloteleven dat ik leid voorgoed vaarwel te zeggen?

Ik slenter door de brede straten, op weg naar Basmane Gar. De plek die ik inmiddels goed ken. Het is zondagochtend en nog vroeg en op enkele straatvegers na is er nog niemand buiten. Winkels, restaurants en supermarkten zijn gesloten, alleen de fonteinen doen hun werk. Vanaf een minaret verderop doet een imam een oproep tot gebed. Zijn monotone stemgeluid echoot door de straten. Hierna zal de stad langzaam ontwaken.

Boven me zijn reusachtige Turkse vlaggen gespannen. Het is binnenkort verkiezingstijd. De voor mij onbekende kandidaten prijken als filmsterren op enorme posters tegen de voorgevels van de betonnen appartementencomplexen die het straatbeeld domineren.

Mijn maag krampst opnieuw samen. Pijnlijker deze keer. Ik moet eten, anders val ik om. Uit de eerste vuilnisbak die ik tegenkom, pluk ik een half opgegeten kebab. Ik heb geluk, de sla zit er nog op. Al sinds mijn derdiende is het vinden van voedsel op straat een terugkerende bezigheid. Eerst toen ik in Aleppo rondzwierf en nu hier. Het is niet makkelijk om aan geld te komen als je op de vlucht bent. Alles wat ik verdien als rioolontstopper, plasticverzamelaar of botenplakker gaat op aan smokkelaars. Duizelingwekkend hoog zijn de bedragen die ze vragen voor een bootoversteek. Afpersers zijn het. Bloeddorstige criminelen. Ze maken vluchten onbetaalbaar voor mensen zoals ik.

Ik ben tien minuten te vroeg en plof neer op de stoep van een winkel waarvan de rolluiken nog naar beneden zijn. Voor me lopen mijn reisgenoten een voor een het stationsplein op. Sommigen ken ik al langer; we hadden dezelfde rotbaan of zitten al enige tijd onder het juk van De Cobra. Ali duwt de rolstoel van zijn vader. Die ouwe heeft beide benen verloren bij een bombardement op Idlib, vermoedelijk uitgevoerd door de Russen, de moordlustige vriendjes van Assad. Dan komt George het plein op als een leeuw die zijn gezin beschermt. Je moet met hem geen ruzie krijgen. Hij ondersteunt zijn vrouw Luna, die nog maar kortgeleden bevallen is van hun derde kind, en draagt een van zijn twee andere kinderen op zijn arm. Verderop staat Pulous tegen een boom aan. Bij hem ben ik op mijn hoede. Hij houdt de boel altijd net iets te scherp in de gaten en ik heb hem nog nooit iets horen zeggen. Misschien is hij wel een spion die voor Assad werkt? Degene die me het meest opvalt is Laila. Ze is bloedmooi en sierlijk als een zwaan. Maar ook onbereikbaar. Ze draagt de zorg over haar broertje Fadi, die op haar schouder ligt te slapen, en houdt hem vast alsof hij elk moment van haar kan worden weggerukt. Haar moeder volgt haar altijd op de voet. Ze heeft een gezichtsuitdrukking die verraadt dat jongens uit haar dochters buurt moeten blijven. Ze lacht nooit en heeft een mistroostige blik in haar ogen.

Iedereen verzamelt zich rondom het bankje midden op het plein.

Niemand kijkt opgewekt. Waarom zouden ze ook, de meesten hebben nog nooit op een boot gezeten en kunnen niet eens zwemmen, en we weten allemaal dat we massaal verzuipen als het misgaat. Toch stappen we straks aan boord. We hebben niets te verliezen. We zijn alles al kwijt. Familie, vrienden, huizen, ons laatste beetje hoop... Alles is weg, dood of verwoest. God heeft ons gedumpt, de hel ingedreven. Wat een oplichterij, dat christendom.

Dan nadert Wassim het plein, die nieuwe jongen van gisteren. Weifelend kijkt hij om zich heen en steekt dan het zebrapad over, op een wel heel vreemde manier, alsof hij het asfalt niet durft aan te raken. Hij komt uit een goed nest, dat zie je zo: verzorgd kapsel, gloednieuwe sneakers, dure rugzak.

Ahmed loopt naast hem en gebaart heftig. Wassim kijkt bedrukt, terwijl hij terugpraat. Ze lijken verward in een discussie.

Links van me scheurt een bus het plein op. Het is die van De Cobra, ik herken hem meteen. Met piepende banden komt hij tot stilstand. De schuifdeuren worden opengegooid, de handlangers stappen uit, met blikken die op onweer staan. Het lijken verdomme wel bankovervallers.

Een van hen fluit op zijn vingers en beveelt iedereen te komen. Ik prop het laatste restje kebab naar binnen en help mezelf overeind. Te laat komen is geen optie bij deze mensen. Ik hoop dat ze zelf ooit verdrinken, die klootzakken, al zullen zelfs de vissen er geen feestmaal aan hebben. Ik loop naar Ahmed en Wassim, die vlak bij de bus midden op het plein staan. Ze zijn nog steeds aan het discussiëren.

‘Hi, Wassim,’ onderbreek ik hem bewust. ‘Ook al zo’n zin in de reis?’

Hij draait zich om en kijkt me aan met een geïrriteerde blik in zijn ogen. ‘Ook een goedmorgen,’ zegt hij dan zuchtend. ‘Ik kan niet wachten.’

‘Is er een probleem?’ vraag ik.

Wassim gebaart met zijn handen naar Ahmed. ‘Dat kun je wel zeggen. Ahmed heeft opeens bedacht dat hij meegaat naar Lesbos. Zonder

toestemming van zijn vader. Hij is nog maar twaalf, snap je? Hij heeft geen idee waar hij aan begint en ik krijg het niet uit zijn hoofd gepraat.'

Ik kijk naar Ahmed. Hij werkt al sinds een tijd voor De Cobra, die hem inzet voor klusjes waar hij zichzelf te goed voor voelt. Zoals het kopen van sigaretten voor zijn handlangers en het ronselen van nieuwe klanten. In dat laatste is Ahmed bedreven. Met zijn guitige glimlach weet hij iedereen aan zich te binden, maar hij is slimmer dan je denkt. Verder zie ik hem vaak alleen, zwerfend door de stad, soms bedelend, soms graaiend in een prullenbak, net als ik. Zijn vader is alcoholist, is me verteld, een getergd man. Dit komt vast door wat hij in de oorlog heeft meegemaakt. 'Hoe had je dit bedacht?' vraag ik hem. 'Je weet als geen ander hoeveel een oversteek kost.'

Ahmed haalt onverschillig zijn schouders op. 'Ik heb het allang geregeld met de oude smokkelaar. We hebben een deal. En voor een kleine jongen als ik was er nog plek.'

Wassim kijkt Ahmed met opgetrokken wenkbrauwen aan. 'En je vader? Dit wil je hem toch niet aandoen, na alles wat hij heeft meegemaakt? Je bent zijn enige nog levende dierbare. Je moet het op zijn minst met hem bespreken. Hij heeft een hekel aan gammele bootjes!'

De Cobra heeft ons gekibbel in de gaten. De laatste mensen stappen in de bus. We moeten haast maken, hij houdt niet van treuzelaars. Ik richt me weer tot Ahmed. 'Waar is je vader nu?'

'Thuis, denk ik, of op zijn werk. Dronken is hij in elk geval.'

'En je moeder?' vraag ik.

Ahmed kijkt me nu recht in de ogen aan. 'Dood. Net als mijn broer. En dat komt allemaal door mijn vader.' Zijn bovenlip trilt. 'Ik heb helemaal niets aan hem. Daarom wil ik weg.' Een traan loopt over zijn wang. Hij veegt hem vlug weg en herpakt zich.

Nu pas zie ik de blauwe plekken in zijn nek. En niet alleen daar: ook op zijn bovenarm en ter hoogte van zijn jukbeen... Heeft zijn vader hem dit aangedaan? Of de smokkelaars misschien? Het doet er niet toe, hij moet

hier weg, dat is duidelijk. Ik leg mijn hand op zijn schouder. ‘Zal ik onderweg op je letten?’

Ahmed knikt en slaat zijn ogen neer. Zijn neusvleugels trillen. Hij is zichtbaar opgelucht. ‘Insh’Allah.’

Ik zoek de blik van Wassim, die Ahmed berouwvol aankijkt. Er zijn verder geen woorden nodig om hem uit te leggen dat het beter is dat Ahmed met ons meegaat. Ook al loopt hij een risico en hebben we geen idee van de deal die hij met De Cobra heeft gesloten. Hij is overal beter af dan hier.

De Cobra fluit op zijn vingers, op zijn allerhardst. Het is echt tijd om te gaan. ‘Heb je eigenlijk een zwemvest?’

Ahmed schudt zijn hoofd en kijkt me schuldbevestigend aan.

We laten Izmir achter ons. Op naar Lesbos, naar vrijheid, naar een normaal leven zonder angst. Het komt steeds dichterbij.

Ik adem diep in en uit en staar naar buiten. De bus zwalkt over de heuvelachtige binnenweg die de smokkelaar niet zonder reden neemt. Langs de hoofdweg stikt het van de politiecontroles.

Ik bof. Laila zit per toeval naast me, met Fadi op schoot. Haar moeder heeft voorin plaatsgenomen, vermoedelijk vanwege wagenziekte.

Ik ruik haar lichaamsgeur: een combinatie van jasmijn en za’atar, een kruidenmelange uit de keuken van mijn moeder. De geur van thuis. Van dichtbij is ze nog mooier. Haar gave huid zo glad als zijde, haar lippen hebben een zachtroze gloed. Zonder dat ik het wil, wakkert haar nabijheid een weggestopt verlangen aan. Ik probeer vlug aan iets anders te denken en check de weersvoorspelling op mijn telefoon: het blijft voorlopig droog, en er staat weinig wind. Ideale omstandigheden voor de oversteek.

Toch voelt mijn hoofd zwaar. Wie van al deze mensen gaat me straks redden als het misgaat? Wie is er sterk en dapper genoeg? Ik zie alleen maar angstige blikken en verbeterde gezichten om me heen.

Ik tuur weer door het vieze raam naar buiten. Dan, na een flauwe bocht, doemt ineens de zee op, als een oase in de woestijn. Iedereen in de bus wordt meteen onrustig. Mensen drukken hun neuzen tegen het raam of gaan staan. De meesten hebben de zee nog nooit gezien.

Mijn uitzicht wordt gedeeltelijk belemmerd door het loshangende zwarte haar van Laila. Het steekt scherp af tegen het oneindige blauwe vlak, dat her en der witte koppen laat zien. Ik slik. De zee is groter dan ik dacht. Hij lijkt eindeloos, onstuimig en verraderlijk.

Ik ga rechter op zitten, op zoek naar Lesbos. Maar hoe goed ik ook speur, ik kan geen eiland ontdekken. Er is geen land in zicht. Het was toch vier uur varen volgens De Cobra? Mijn hartslag versnelt. Verdomme, word ik nou alweer belazerd?

Dikili blijkt een bruisende badplaats te zijn. Overal slenteren schaars geklede toeristen, op zoek naar een plekje op het strand. Ligbedden staan in rijen uitgestald, gekleurde parasols zorgen voor de benodigde schaduw en uit elke strandtent klinkt muziek. Roodverbrande ruggen zoeken verkoeling in het zeewater, dat er vanaf hier kalm en vredig uitziet.

We staan in de file, midden op de boulevard. Mensen wandelen voorbij, zich niet bewust van wat er zich in onze bus afspeelt, laat staan van wat we van plan zijn.

Ik kijk naar een groepje kletsende vrouwen in luchtige zomerjurken. Bij sommigen is het gedeelte tussen de borsten diep uitgesneden en valt de jurk ver boven de knie. Rondom hen huppelen spelende kinderen, onbezorgd en vrij. Net zoals ik me vroeger voelde, in een leven dat nooit lijkt te hebben bestaan. Wanneer mijn moeder me meenam naar de speeltuin vlakbij en ze glimlachend naar me keek, hoe ik schommelde, zo hoog als ik kon, en op de wipwap zat. Dan kroop ik tussen het spelen door bij haar op schoot, nam een slokje van de koude muntthee met honing die ze altijd meenam en ging daarna weer verder.

De bus hobbelt achter een lange sliert auto's aan. In dit tempo komen

we nooit op Lesbos aan. Opeens geeft De Cobra een slinger aan het stuur. Ik vlieg tegen Laila aan, mijn hoofd raakt haar schouder.

Ze gilt, duwt me van zich af. ‘Ga weg!’

‘Sorry,’ mompel ik nog en ik schuif zo snel als ik kan terug naar mijn plek.

‘Lomperik,’ snauwt ze me toe, en ze geeft me een stomp tegen mijn bovenarm.

‘Het ging per ongeluk,’ mompel ik opnieuw, maar ze heeft me de rug al toegekeerd. Ik hoop dat haar moeder Laila’s kreet niet heeft gehoord.

Ahmed, die al de hele rit onder mijn stoel op de grond ligt te slapen, lijkt niets van de commotie mee te krijgen. Hij ligt er nog even bewegingsloos bij.

De Cobra is een weg in gereden die parallel loopt aan de boulevard. Het is er een stuk rustiger, met aan weerszijden goed onderhouden, immense appartementencomplexen. Met halfdichte rolluiken, groene gazons, hoge hekken en peperdure auto’s voor de deur. Er wonen vast rijke families in, met personeel dat altijd paraat staat, voor ze kookt en de was doet. Hij heeft zulke rijkdom nooit eerder gezien.

Dan trapt De Cobra plots op de rem. Ahmed glijdt onder mijn stoel naar voren. We staan stil. Nu is hij wel wakker geworden. Hij worstelt zich uit zijn positie omhoog en steekt zijn hoofd tussen mijn benen. ‘Wat gebeurt er?’ vraagt hij verschrikt.

Snel houd ik mijn vinger voor mijn lippen. ‘Sst,’ en ik dwing hem met mijn ogen te zwijgen.

‘Bukken!’ klinkt dan de zware stem van De Cobra door de bus.

Ik buig me voorover en luister aandachtig naar wat er staat te gebeuren. Mijn hart bonkt zo hevig dat ik vrees dat het hoorbaar is. Voor even ben ik terug bij de avond dat de rebellen ons appartement in Aleppo bestormden. De revolutie was net uitgebroken en mijn vader was een fanatiek Assad-aanhanger. Een vijand van de rebellen, een anti-Assad-beweging die steeds meer oprukte. Er was oneindig veel haat over en weer.

Zelfs zoveel dat ze vonden dat ze elkaar zomaar mochten oppakken of vermoorden wanneer ze dat wilden.

De rebellen waren al een tijdje op zoek naar mijn vader, dat had hij ons verteld, en die avond was het raak. Onaangekondigd vielen ze binnen, nadat ze eerst de voordeur hadden ingebeukt.

Vanuit het keukenkastje, waarin mijn moeder ons had verstopt, hoorden mijn broer en ik precies wat er gebeurde. Voetstappen stommelden door de gang, de woonkamer en de keuken. Ze liepen meermaals vlak langs het kastje, stonden even stil en liepen dan weer verder. Ik weet nog dat ik bijna flauwviel van angst. Ik hoorde ze ademen, mijn ouders bedreigen, schreeuwen en bevelen geven. Hun zure lichaamsgeur drong door de kieren en benam me de adem. Meubels vielen om, er klonk gedreun tegen de muren, servies werd kapotgesmeten. Mijn moeder huilde, jammerde, gilte. Ik durfde geen kík te geven, terwijl ik niets liever wilde dan haar troosten.

Opeens was het doodstil. Ik hoor de voordeur nog in het slot vallen. Ze hadden onze ouders meegenomen. De straat op, de duisternis in, God weet waarnaartoe. Ze lieten mij en mijn broer verslagen achter. Urenlang heb ik me niet bewogen. Zelfs bij het wegslikken van mijn speeksel was ik bang ontdekt te worden. Uiteindelijk besloot David onze schuilplek te verlaten, omdat ik in mijn broek had geplast en hij de pislucht niet meer verdroeg. Wat we aantreffen was chaos en een angstaanjagende stilte. Dat is nu drie jaar geleden, ik was pas dertien en ik heb mijn ouders nooit meer gezien.

De Cobra praat tegen een vreemde man. Het klinkt niet als een gezellig onderonsje, maar helemaal inschatten kan ik het niet. Achter ons claxonneren ongeduldige automobilisten. Dan neemt het gesprek heftigere vormen aan, als een zandstorm die steeds dichterbij komt.

Ik gluur tussen de stoelrijen naar voren en vang een glimp op van wat er zich afspeelt. De Cobra heeft zweetplekken op zijn rug, zijn ene hand houdt hij om het stuur geklemd. Het lijkt alsof hij iets overhandigt aan de man. Die houdt onmiddellijk op met praten.

Vlug duik ik terug op mijn plek. Mijn hoofd weer voorovergebogen, vlak boven Ahmed. Ik denk dat ik weet wat ik heb gezien. Het ging om geld.

Ssh, klinkt het kort daarna. De vering van de bus laat haar adem de vrije loop. Hortend en stotend komen we weer in beweging. Niemand in de bus verroert zich, iedereen houdt angstvallig zijn mond. Niemand wil het moment verpesten en ontdekt worden. Links van me jammert Fadi, zachtjes en monotoon. Vanuit mijn ooghoeken zie ik Laila zijn inktzwarte haren aaien, langzaam, met zorgvuldige halen.

‘Alles is veilig!’ roept De Cobra even later. ‘Jullie kunnen weer recht op zitten.’

Zijn woorden vallen als mortieren op ons neer. Niemand beweegt, niemand komt overeind, en ik weet waarom. Te snel toehappen in situaties als deze is er bij ons allemaal uit geramd, ons vertrouwen is weg, net als onze goedgegeloofigheid. Je wacht altijd, totdat je zeker weet dat het geen valstrik is, en zelfs dan wacht je nog langer, in de hoop dat er iemand is die als eerste zijn kop boven het maaiveld durft uit te steken. Wie gaat dat in deze groep doen? Wie doet wat ik niet meer durf?

Twee rijen voor me kraakt een stoel. Even klinkt er gestommel. ‘Het is veilig, mensen. We kunnen weer zitten.’

Ik richt me op en kijk tegen het achterhoofd van Wassim aan. Hij is dapperder dan ik dacht.

We stoppen op een open plek aan de rand van een olijfboomgaard, net buiten Dikili. Het is inmiddels twaalf uur en ik heb alweer honger.

‘Uitstappen,’ beveelt De Cobra, alsof hij een hoge positie in het leger bekleedt. ‘Rugzakken en zwemvesten mee. Buiten wachten tot het donker is.’

Ik trek Ahmed overeind, duw hem zachtjes voor me uit en schuifel met mijn zwemvest en rugzak in de hand achter hem aan richting de deur.

De zon schijnt fel in mijn gezicht als ik uitstap. Ik knijp mijn ogen tot spleetjes en neem de omgeving in me op. ‘Kom,’ zeg ik dan, en ik wijs

naar een schaduwrijk plekje verderop waar enkele olijfbomen dicht op elkaar staan.

Het is bloedheet, zelfs in de schaduw. Het zweet loopt via mijn rug omlaag. Ik ga zitten en neem een slokje uit het flesje water dat ik bij me heb. Ik geef het door aan Ahmed. ‘Kijk,’ fluister ik, en ik knik in de richting van een aantal reisgenoten die vlak naast de bus op de grond zitten en hun zwemvesten al aan hebben gedaan. ‘Dat heet: oefenen op het droge.’ Ik lach om mijn eigen grap. Mijn zwemvest ligt naast me, in het rulle zand. Mijn enige redding.

Ik aai over de oranje stof. Zachtjes druk ik op het dikkere gedeelte. Het deukt makkelijk in. Zou dit ding me werkelijk redden van verdrinking? Ik druk nog een keer, nu op een andere plek. Het deukt opnieuw in. Dan pak ik een steentje van de grond en maak een gaatje in de oranje stof. Met mijn vingers scheur ik het verder open, tot er wit schuim tevoorschijn komt. Ik trek een stukje van het schuim af en bekijk het van dichtbij. Het lijkt me niet dat ik hierop blijf drijven... Verbijsterd kijk ik in de richting van het groepje verderop. Hun zwemvesten zien er precies hetzelfde uit. Het zijn neppers, net als dat van mij!

Mijn keel gaat op slot. We hebben werkelijk geen idee wat ons te wachten staat...

Ik kijk naar de witte bus van De Cobra, die verderop geparkeerd staat en de felle zonnestralen weerkaatst. Ik weet dat ergens achter in het bagageruim de rubberboot ligt waarmee we oversteken. Zou die van net zo'n belabberde kwaliteit zijn als mijn zwemvest? Ik weet dat alle rubberboten waarmee de smokkelaars uit Izmir ons de zee op sturen, in louche werkplaatsen worden gefabriceerd. Nou ja... eerder in elkaar geknutseld, door voornamelijk kinderen die er nul verstand van hebben. Een maand geleden was ik er zelf nog werkzaam als botenplakker. Ik lapte de aangespoelde rubberboten op voor hergebruik, net zoals je een fietsband plakt. En van het beetje geld dat ik ermee verdiende, kocht ik dit zwemvest. Het beste dat er te krijgen was, werd me verteld. Verdomme!

Ik word wakker van een aanhoudende dorst. Ik moet even zijn weggedoefeld. Waar ben ik? Wat doe ik hier? Als ik Ahmed naast me zie liggen, weet ik het weer. In het flesje naast hem op de grond zit nog maar een klein beetje water. Ik besluit het voor hem te bewaren.

Ik ga rechtop zitten en kijk om me heen. Iedereen van de groep is er nog, de meesten liggen er onderuitgezakt bij. Verderop, tussen de olijfbomen, staan twee mensen met elkaar te praten. In de schemering zie ik slechts hun silhouetten, maar als ik langer kijk, herken ik hun handgebaren, hun lichaamstaal, de manier waarop ze bewegen. Het zijn De Cobra en Wassim. Ze zijn diep in gesprek. Wassim heeft zijn hoofd voorovergebogen. De Cobra overhandigt hem iets. Het gaat er vliegensvlug aan toe. Wassim kijkt schichtig om zich heen en stopt dat wat De Cobra hem gaf snel in zijn broekzak.

Ik sta op. Achter me zwelt geroezemoes aan. Ik ben niet de enige die het gezien heeft.

‘Wat denk jij dat ze bespreken?’ vraagt George, die plotseling naast me staat. Hij fronst zijn borstelige wenkbrauwen, waardoor zijn ogen bijna onzichtbaar zijn.

Ik haal mijn schouders op. ‘Ik heb geen idee.’

Ook anderen voegen zich bij ons. Iedereen wil weten wat er zich tussen de olijfbomen afspeelt.

Dan draait De Cobra zich om en loopt onze kant op.

Wassim aarzelt en volgt hem. Als hij me even later passeert, ontwijkt hij mijn blik. Hij kijkt met holle ogen langs me heen. Wat is hier aan de hand? Waarom doet hij zo vreemd? Wat spookt die klootzak uit met Wassim?

Ik besluit het hem te vragen als het straks donker is. Hij vertelt me vast wat er speelt.

De zon heeft zich volledig achter de horizon verstopt. Een verkoelend briesje ritselt tussen de blaadjes van de olijfbomen. Ahmed ligt naast

me te slapen en ademt rustig. Ik sta zo geruisloos mogelijk op. Het grove zand knarst onder mijn schoenzolen als ik in beweging kom. Voorzichtig manoeuvreer ik tussen de menigte door, langs de zwemvestengroep, het gezin van George, Ali en zijn vader, en langs Pulous, die tegen een boom aan zit.

Een eindje verderop zie ik Wassim liggen, op afstand van de rest, zijn hoofd rustend op zijn rugzak. Het lijkt alsof ook hij slaapt. Zo onopvallend mogelijk beweeg ik zijn kant op, ik wil geen argwaan wekken. Dan blijkt dat hij toch wakker is: zijn ogen zijn opengesperd en staren naar de heldere avondlucht boven ons.

‘Mag ik?’ vraag ik als ik naast hem sta en ik wijs naar een plekje in het zand.

Hij knikt, alsof hij me al verwachtte.

Ik schraap mijn keel en laat me op de grond zakken. ‘Eindelijk wat koeler,’ zeg ik zachtjes.

Wassim knikt.

Op het geritsel van de bomen na is het doodstil.

‘Ik vroeg me af, hè... Wat deden jij en De Cobra vanmiddag tussen de olijfbomen? Het zag er nogal geheimzinnig uit.’

Wassim verroert zich niet. Een antwoord blijft uit.

‘Wat bespraken jullie?’

Wassim houdt opnieuw zijn mond.

‘Wassim?’ Ik spreek zijn naam duidelijk uit. ‘Je kunt me vertrouwen. Is er iets wat ik moet weten?’

Hij zucht en draait zijn hoofd mijn kant op. ‘Ik mag er niets over zeggen. Sorry. Als ik dat wel doe, kan ik Lesbos op mijn buik schrijven.’

Ik geloof hem direct, want ik weet waartoe De Cobra in staat is, maar de situatie bevalt me niets. ‘Als het iets is wat ons allemaal aangaat, dan ben je verplicht het te vertellen.’

Wassim bijt op zijn onderlip. ‘Hij vermoordt me als ik dat doe. Maar geloof me, het komt goed.’ Hij draait zijn hoofd weer terug.

‘We gaan!’ roept De Cobra opeens.

Ik kijk op mijn telefoon; het is stipt tien uur.

De woorden van De Cobra lijken te verwaaien in de avondbries, want vooralsnog komt niemand overeind. Alleen George maakt zijn kinderen voorzichtig wakker en Ali tilt zijn vader in zijn rolstoel. Hoe krijgen we dat ding in hemelsnaam mee?

Ik sta op en klop het stof van mijn broek. ‘Mocht je je bedenken, dan weet je me te vinden,’ zeg ik tegen Wassim als ik aanstalten maak om terug te lopen. ‘Ik hoop dat je het juiste hebt besloten. Insh’Allah.’

‘Wacht,’ zegt Wassim dan, met ingehouden stem. Hij strijkt langs zijn kin en kijkt me met een schuine blik aan. ‘Je had over één ding gelijk gisteravond. We zullen elkaar nog nodig hebben.’